



การสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน*

COMMUNICATION OF MUNICIPALITY PARTNERSHIP NETWORKS FOR SUSTAINABLE CITY DEVELOPMENT

นัตยา ชัยกิจ^{1*}, วิทยาธร ท่อแก้ว¹, กมลรัฐ อินทรทัศน¹, พรปภัสสร ปริญาญกุล²

Nattaya Chaiyakit^{1*}, Wittayatorn Tokeaw¹, Kamolrat Intaratat¹, Pornpapatson Princhanol²

¹สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

¹School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

²คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Faculty of Industrial Education and Technology, King Mongkut's University of Technology Thonburi, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Nattaya46231@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) นโยบายและพันธกิจการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน 2) กลยุทธ์การสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน และ 3) การพัฒนาแนวทางการสื่อสารของเทศบาลต่อเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเกี่ยวข้องและเป็นภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองของเทศบาลโดยตรง แบบเจาะจง รวม 42 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายการสื่อสาร ควรกำหนดนโยบายการสื่อสารแบบเปิดกว้าง เป้าหมายร่วมที่ชัดเจน โปร่งใส และการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ควรใช้การสื่อสารสองทางที่โปร่งใส ดำรงรักษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจ 2) กลยุทธ์การสื่อสารต้องบูรณาการกลยุทธ์ 4 ด้าน ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคี เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในการพัฒนาเมือง และ 3) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารควรมุ่งเน้นการใช้สื่อสารที่โปร่งใสและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ผสานกลยุทธ์ทั้ง 4 ด้าน โดยใช้ช่องทางที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และระบบดิจิทัลในการเชื่อมโยงการสื่อสาร การใช้โมเดล 4C (Connect-Communicate-Collaborate-Continue) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับการสื่อสารภาคีเครือข่าย ให้เกิดความร่วมมือที่ต่อเนื่อง โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเมืองและสร้างที่ยั่งยืนในทุกมิติของการพัฒนา

คำสำคัญ: นโยบายการสื่อสาร, ภาคีเครือข่ายการพัฒนาเมือง, กลยุทธ์การสื่อสาร, แนวทางการสื่อสาร, การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aimed to study 1) The communication policy and mission of municipality of network partnership for sustainable city development, 2) The communication strategies of municipality network partnership for sustainable city development, and 3) The development of communication guidelines for municipality network partnership sustainable city development. This qualitative research collected data through in-depth interviews with 42 purposively selected key informants who are directly involved as network partners for urban development of the municipality. Data were analyzed by drawing conclusions. The research instrument was a structured in-depth interview form, and the analysis was conducted by synthesizing conclusions from the interview data. The findings revealed that 1) The communication policy should be formulated with openness, a clear common goal, transparency, and genuine participation and the mission are network building, network management and network maintenance. Transparent two-way communication should be maintained to build confidence and trust. 2) Communication strategies should integrate four aspects: providing information, providing knowledge, creating motivation, and promoting participation from partners to foster trust and cooperation in urban development. and 3) Communication development guidelines should focus on transparent communication accessible to all target groups, integrating all four aspects through channels appropriate for each audience, and utilizing digital systems to connect communication. The use of the 4C model (Connect-Communicate-Collaborate-Continue) is a key mechanism that enhances communication among network partners, leading to continuous, transparent, and effective cooperation, and ultimately contributing to urban development and sustainability in all dimensions.

Keywords: Communication Policy, City Development Network Partners, Communication Strategies, Communication Guidelines, Sustainable City Development

บทนำ

ในยุคที่โลกกำลังก้าวสู่ความซับซ้อนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน จึงกลายเป็นวาระสำคัญในระดับนานาชาติ ของแผนการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเน้นการสร้างเมืองและชุมชนที่ครอบคลุม ปลอดภัย ยืดหยุ่น และยั่งยืน (United Nations, 2015) การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ได้รับการยอมรับว่าเป็นเป้าหมายสำคัญในระดับนานาชาติและระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 11 ในแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2015) เมืองจะสามารถบรรลุเป้าหมายนี้ได้ก็ต่อเมื่อเกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ “สื่อสาร” และ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างเมืองที่น่าอยู่และยั่งยืนอย่างแท้จริง การพัฒนาเมืองในยุคปัจจุบันไม่สามารถอาศัยการดำเนินการจากภาครัฐเพียงลำพัง แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจาก

“ภาคีเครือข่าย” ที่หลากหลาย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม โดยมี การสื่อสาร เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงความหลากหลายนี้เข้าด้วยกัน

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างภาคีเครือข่ายมีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมความเข้าใจร่วมแรงจูงใจ ในการมีส่วนร่วม และความไว้วางใจระหว่างหน่วยงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการพัฒนาเมืองในระยะยาว โดยเฉพาะเมื่อการสื่อสารเป็นแบบสองทาง (Two-way Communication) เป็นรูปแบบการสื่อสารที่เน้นการมี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งและผู้รับ โดยเปิดโอกาสให้ผู้รับสารสามารถแสดงความคิดเห็น ถามคำถาม หรือตอบโต้กลับ ได้อย่างเสรี ซึ่งทำให้การสื่อสารเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความเข้าใจอย่างแท้จริง (Berlo, D. K., 1960); (Grunig, J. E. & Hunt, T., 1984) แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาอย่างชัดเจนในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเมืองและ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะในภาครัฐที่ต้องการเสริมสร้างความไว้วางใจและความโปร่งใส (พัชรินทร์ รัตน์วิภา, 2566) นอกจากนี้ การสื่อสารที่เน้นการมีส่วนร่วม (Participatory Communication) ยังเป็นกลไกที่ ช่วยเพิ่มพลังอำนาจให้ภาคประชาชน สามารถกำหนดอนาคตของเมืองร่วมกับภาครัฐได้อย่างมีนัยสำคัญ (ชนิษฐา จิตแสง, 2563); (มณี ศรีสมุทร, 2564)

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างเทศบาลกับภาคีเครือข่าย และเปิดพื้นที่ให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางข้อมูล เสริมสร้างความไว้วางใจ และนำไปสู่ การออกแบบนโยบายสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ (พัชรินทร์ รัตน์วิภา, 2566); (มณี ศรีสมุทร, 2564) หากขาดการสื่อสารอย่างเป็นระบบ เทศบาลจะไม่สามารถประมวลความคิดเห็นของภาคีเครือข่าย และประชาชนได้อย่างรอบด้าน ส่งผลต่อความไม่ยั่งยืนของนโยบายและการขาดความต่อเนื่องของการพัฒนาในบริบท ของประเทศไทย เทศบาลหลายแห่งได้ริเริ่มการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วม โดยใช้ช่องทาง ดิจิทัล แพลตฟอร์มออนไลน์ และการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ เช่น เว็บไซต์เทศบาลและแอปพลิเคชันเฉพาะทาง อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านความต่อเนื่อง ความครอบคลุมของกลุ่มเป้าหมาย และการขาดการบูรณาการข้อมูล ระหว่างหน่วยงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการออกแบบระบบการสื่อสารที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น (ภัทรธีรา แพครบุรี, 2568)

ในบริบทของเทศบาลไทย แม้จะมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการสื่อสารมากขึ้น เช่น การใช้เว็บไซต์ ของเทศบาล จดหมายข่าวออนไลน์ แอปพลิเคชัน หรือช่องทางโซเชียลมีเดีย แต่ยังคงพบข้อจำกัดด้านความครอบคลุม ของกลุ่มเป้าหมาย การขาดแผนการสื่อสารที่ชัดเจน และการขาดความต่อเนื่องของกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคี เครือข่าย (พัชรินทร์ รัตน์วิภา, 2566) การสื่อสารยังขาดความต่อเนื่อง และการประสานงานข้ามภาคส่วนยังไม่สมบูรณ์ เทศบาลหลายแห่งมีช่องทางสื่อสารจำนวนมาก แต่ขาดการบูรณาการเชิงกลยุทธ์ ทำให้การสื่อสารกระจัดกระจาย ไม่สม่ำเสมอ และไม่สามารถประเมินประสิทธิภาพได้ชัดเจน การประสานงานกับภาคีเครือข่าย เช่น ภาคเอกชน สื่อมวลชน กลุ่มอาชีพ ภาควิชาการ ยังไม่เป็นระบบ บางแห่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่าการจัดการ เครือข่ายอย่างมีแบบแผน การขาดการสื่อสารที่เป็นระบบยังส่งผลให้ประชาชนไม่รับรู้หรือเข้าใจทิศทางการพัฒนา เมืองอย่างแท้จริง และนำไปสู่ความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการทำงานของเทศบาล ส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือ ในการพัฒนาเมือง เทศบาลจึงต้องมีการพัฒนาในด้านการสื่อสารเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ความครอบคลุม และความยั่งยืนของการประสานงานข้ามภาคี โดยเฉพาะการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การสื่อสารที่มีเป้าหมายชัดเจน

และสามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม แนวคิดการประยุกต์ใช้ 4C โมเดล (Connect-Communicate-Collaborate-Continue) ซึ่งเป็นข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ จึงถูกเสนอเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับการสื่อสารของเทศบาลกับภาคีเครือข่าย โดย Connect คือ การเชื่อมโยงทุกภาคส่วนผ่านช่องทางที่เข้าถึงง่าย Communicate คือ การสื่อสารอย่างโปร่งใสและทันเวลา Collaborate คือ การทำงานร่วมกันทั้งในระดับทางการและไม่เป็นทางการ และ Continue คือ การรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการภาคีเครือข่ายในเชิงกลยุทธ์ (ประเวช สิทธิ และภัทรธิดา ผลงาม, 2566) การศึกษานี้มุ่งสำรวจและวิเคราะห์การสื่อสารของเทศบาลใน 4 พื้นที่ ได้แก่ เทศบาลเมืองทุ่งสง เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เทศบาลเมืองลำพูน และเทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งแต่ละเทศบาลมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น การขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน รวมถึงปัญหาในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง โดยจะทำความเข้าใจนโยบาย กลยุทธ์การสื่อสารในการสร้าง บริหาร การธำรงรักษาภาคีเครือข่าย และการพัฒนาแนวทางการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนาแนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้ 4C โมเดล ให้เกิดขึ้นจริงในระดับปฏิบัติการ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง สู่เป้าหมายการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายและพันธกิจการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้ ใช้วิธีการศึกษาคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการสื่อสารของภาคีเครือข่ายที่เทศบาลใช้ในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน เนื่องจากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมีความเหมาะสมกับการศึกษาปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อนและต้องการเข้าใจในมิติที่หลากหลายของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในการศึกษาการสื่อสารระหว่างภาคีเครือข่ายที่มีการทำงานร่วมกันในระดับท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก แบบเจาะจง จำนวน 42 คน จาก 10 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองในพื้นที่เทศบาล 4 แห่งที่ได้รับการศึกษา ได้แก่ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน และเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล เครือข่ายภาครัฐ (ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ) เครือข่ายภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน สื่อมวลชน พนักงาน

เทศบาลหรือนักประชาสัมพันธ์ของเทศบาล ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่สามารถให้ข้อมูลที่มีความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นในเทศบาล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและหลากหลาย

เครื่องมือการวิจัย

คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก สร้างเครื่องมือจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำเสนอผ่านการเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกถูกออกแบบโดยใช้เครื่องมือสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วย ชุดคำถามที่เตรียมไว้อย่างชัดเจนและมีการกำหนดหัวข้อคำถามเพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีประเด็นสำคัญที่มุ่งเน้นศึกษานโยบายและพันธกิจการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน กลยุทธ์การสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน และการพัฒนาแนวทางการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน เครื่องมือสัมภาษณ์นี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสืบค้นข้อมูลเชิงลึกจากประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูล และทำให้สามารถเข้าใจถึงบริบทที่ซับซ้อนและหลากหลายของการสื่อสารในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยตนเองแบบเผชิญหน้าและออนไลน์ โดยทำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์นำส่งจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชไปล่วงหน้า เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่กำหนด และเข้าพบสัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกพื้นที่ หากผู้ให้ข้อมูลหลักท่านใดไม่สะดวกสัมภาษณ์ด้วยตนเองจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ผ่านออนไลน์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จดบันทึก บันทึกเสียง ถ่ายภาพ และในการเก็บข้อมูลจะปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในคน หากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลอิ่มตัว ผู้วิจัยจะหยุดการสัมภาษณ์ทันที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการนำข้อมูลจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่ศึกษา ตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออก ตีความ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปเชิงพรรณนาความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยมุ่งสำรวจและวิเคราะห์การสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน โดยพิจารณานโยบายและพันธกิจ กลยุทธ์ และการพัฒนาแนวทางการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. นโยบายและพันธกิจการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน พบว่าเทศบาลมีนโยบายและพันธกิจด้านการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนที่ชัดเจน โดยกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการดำเนินงานด้านการสื่อสารที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะการสื่อสารที่ยึดหลัก “เปิดกว้าง โปร่งใส และมุ่งสู่เป้าหมายร่วม” มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากภาคีทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองในทุกมิติ เทศบาลดำเนินการตามพันธกิจโดยให้มีแนวปฏิบัติด้านการสื่อสารใน 3 ระยะสำคัญ ได้แก่ ระยะการสร้างภาคีเครือข่าย เทศบาลใช้การสื่อสารเชิงรุกผ่านช่องทางหลากหลาย ทั้งสื่อดิจิทัลและเวทีชุมชน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและสร้างความไว้วางใจในบทบาท

ของเทศบาล อันเป็นกลไกสำคัญในการเชิญชวนภาคีเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเมืองร่วมกัน ระเบียบการบริหารภาคีเครือข่าย เทศบาลเน้นการสื่อสารสองทางที่ตรวจสอบได้ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคีไว้อย่างชัดเจน และใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี เช่น Dashboard ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญจากหลายแหล่ง และนำเสนอในรูปแบบที่กระชับและเข้าใจได้ง่าย ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และข้อมูลเปิดเผยสาธารณะ (Open Data) เพื่อให้ภาคีสามารถติดตามผลและร่วมตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในระเบียบการธำรงรักษาภาคี เทศบาลให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว โดยจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความผูกพัน เช่น วันภาคีเครือข่าย การเชิดชูเกียรติภาคี การถ่ายทอดเรื่องเล่าความสำเร็จ และการจัดระบบถ่ายทอดความรู้ผ่านชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice: CoP) รวมถึงการเปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ถือเป็นพันธกิจสำคัญของเทศบาลในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารแบบบูรณาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างความรู้ ความเข้าใจ การสร้างแรงจูงใจ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการบริหารภาคีเครือข่าย และนำไปสู่การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้วยพันธกิจที่สำคัญ คือ การสร้างภาคี การบริหารภาคี และการธำรงรักษาภาคี

2. กลยุทธ์การสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารของภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองควรบูรณาการ 4 ด้าน ได้แก่ การให้ข้อมูล การให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างพลังเครือข่ายอย่างยั่งยืน เทศบาลควรจัดทำยุทธศาสตร์การสื่อสารภาคีโดยเฉพาะ และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ทั้งนี้ กลยุทธ์การสื่อสารควรพัฒนาใน 3 ระยะ ได้แก่ การสร้างภาคี การบริหารภาคี และการธำรงรักษาภาคี โดยเน้นช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงง่าย เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย สื่อควรเป็นแบบสองทางเพื่อเปิดโอกาสให้ภาคีมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และควรใช้สื่อดิจิทัลเพื่อความต่อเนื่องและประสิทธิภาพของการสื่อสาร การประยุกต์ใช้โมเดล 4C (Connect-Communicate-Collaborate-Continue) ช่วยยกระดับการสื่อสารให้เป็นระบบครบวงจร เชื่อมโยงทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความไว้วางใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาเมืองที่น่าอยู่และยั่งยืนในระยะยาว

3. การพัฒนาแนวทางการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน พบว่า 1) การพัฒนานโยบายการสื่อสารของเทศบาลเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนต้องยึดหลัก “เปิดกว้าง เป้าหมายชัด โปร่งใส และมีส่วนร่วม” โดยเทศบาลควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เปิดพื้นที่ให้ภาคีทุกกลุ่ม มีบทบาทตั้งแต่การวางแผนจนถึงการปฏิบัติจริง การสื่อสารต้องชี้เป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมอย่างชัดเจน เผยข้อมูลโปร่งใสผ่านสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย และเชื่อมโยงความร่วมมือผ่าน 3 ระยะ สร้าง - บริหาร - ธำรงรักษาภาคี เพื่อเสริมสร้างความผูกพันและความเป็นเจ้าของร่วมของทุกภาคีในท้องถิ่น และ 2) การพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้าง บริหาร และธำรงรักษาภาคีเครือข่ายอย่างยั่งยืน พบว่า เทศบาลจำเป็นต้องบูรณาการกลยุทธ์ทั้ง 4 ด้าน เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจาก กลยุทธ์การให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมุ่งเน้นความโปร่งใส ชัดเจน และการเข้าถึงข้อมูลของภาคีเครือข่ายผ่านสื่อหลากหลาย เช่น อินโฟกราฟิก วิดีโอ และแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและทิศทางของเมืองร่วมกันอย่างรอบด้านต่อเนื่องด้วย กลยุทธ์การให้ความรู้ ที่จะช่วยพัฒนาทักษะของภาคีผ่านกิจกรรมอบรม สัมมนา และเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เช่น LINE กลุ่ม



Facebook หรือศูนย์กลางข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้เกิดพื้นที่เรียนรู้ร่วมและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ถัดมาคือ กลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจ ซึ่งเทศบาลต้องใช้สื่อสร้างสรรค์ เช่น motion graphic TikTok Storytelling หรือ คลิปวิดีโอ เพื่อจุดประกายแรงบันดาลใจและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของผู้มีส่วนร่วม พร้อมทั้งสร้างความภาคภูมิใจในบทบาทของตนเองภายในเครือข่าย สุดท้ายคือ กลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งเทศบาลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคีได้แสดงความคิดเห็น ร่วมเสนอแนะแนวทาง และมีบทบาทในการตัดสินใจอย่างแท้จริงผ่านกิจกรรมสาธารณะ เวทีเสวนา สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม ทั้ง 4 กลยุทธ์นี้ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดประสานกันทั้งในระยะสร้าง บริหาร และธำรงรักษาภาคีเครือข่าย พร้อมใช้เทคโนโลยีและระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง ความไว้วางใจ และความร่วมมืออย่างยั่งยืนในการพัฒนาเมืองในระยะยาว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ 3 ประเด็น มีรายละเอียด ดังนี้

1. นโยบายและพันธกิจการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้ นโยบายการสื่อสารของเทศบาลที่ว่า “นโยบายการสื่อสารแบบเปิดกว้าง เป้าหมายร่วมชัดเจน โปร่งใส และเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง” สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุศักดิ์ คงมาลัย และคณะ ที่กล่าวถึงกลยุทธ์ “คิดร่วม เชื้อร่วม ลงมือร่วม” ในการสร้างเครือข่าย การบริหารภาคีเครือข่าย เน้นความโปร่งใสและการประสานงานอย่างต่อเนื่อง มีการใช้การสื่อสารสองทางที่ตรวจสอบได้กำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน และประสานงานข้ามหน่วยงาน ช่องทางการสื่อสาร ประกอบด้วย การประชุมและระบบดิจิทัล เพื่อให้ภาคีติดตามผลได้ นโยบายนี้มีเป้าหมายลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจและการดำเนินงาน (อนุศักดิ์ คงมาลัย และคณะ, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชพันธ์ุ ยิ้มอ่อน และวรรณลดา กันต์โหม ที่เน้นการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ การธำรงรักษาภาคีเครือข่าย เทศบาลให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นระยะยาว โดยจัดกิจกรรมและช่องทางการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ (ชัชพันธ์ุ ยิ้มอ่อน และวรรณลดา กันต์โหม, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเวช สิทธิ และภัทรธิรา ผลงาม ผลการศึกษาชี้ว่านโยบายการสื่อสารของเทศบาลสอดคล้องกับแนวคิดสำคัญหลายประการ ได้แก่ ทฤษฎีการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) เทศบาลเน้นการสื่อสารแบบเปิดกว้างที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีบทบาทเท่าเทียมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่อเนื่อง ช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความไว้วางใจ แนวคิดภาคีเครือข่าย (Networking) การสร้างและบริหารภาคีเครือข่ายสะท้อนการร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความยั่งยืนในการพัฒนาเมือง ทฤษฎีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP Theory) การให้ข้อมูลที่มีคุณภาพและการสื่อสารที่โปร่งใสส่งผลให้ภาคีเกิดความรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และนำไปสู่พฤติกรรมการมีส่วนร่วม (ประเวช สิทธิ และภัทรธิรา ผลงาม, 2566) นอกจากนี้ ผลวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรินทร์ รัตนวิภา, ภัทรธิรา แพครบุรี ที่เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร และการบูรณาการข้อมูลในการสร้างเครือข่ายภาคี (พชรินทร์ รัตนวิภา, 2566); (ภัทรธิรา แพครบุรี, 2568) รวมถึงงานวิจัยของ วิทยาธร ท่อแก้ว ที่เน้นการพัฒนาทักษะบุคลากร การสร้างนักสื่อสารชุมชน การสื่อสารสองทาง และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (วิทยาธร ท่อแก้ว, 2567) งานวิจัยของ มณี ศรีสมุทร ก็สอดคล้องในประเด็นการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วม และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี (มณี ศรีสมุทร, 2564) และ

งานวิจัยของ ขนิษฐา จิตแสง ที่ยืนยันความสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองในโลกดิจิทัลที่โปร่งใส อย่างไรก็ตาม มีบางประเด็นที่ผลวิจัยแตกต่างจากแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ ความครอบคลุมและการใช้เทคโนโลยี แม้เทศบาลจะใช้สื่อดิจิทัล แต่บางพื้นที่ยังคงใช้วิธีการสื่อสารแบบดั้งเดิมควบคู่ไปกับเทคโนโลยี ทำให้ยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่เหมือนในแนวคิดเมืองอัจฉริยะ (ขนิษฐา จิตแสง, 2563)

2. กลยุทธ์การสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้ 1) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องอย่างชัดเจนกับ ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) และทฤษฎีการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ของเดวิด เบอร์โล ที่เน้นการแลกเปลี่ยนสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารอย่างเท่าเทียม เทศบาลประยุกต์ใช้ทฤษฎีนี้ผ่านการเปิดเผยข้อมูลสำคัญ เช่น แผนพัฒนาเมือง งบประมาณ และกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านช่องทางหลากหลาย อาทิ เว็บไซต์ LINE Official Account Facebook และการพบปะโดยตรง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคีสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ สะท้อนถึงการสื่อสารแบบสองทางที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่เปิดเผยและเท่าเทียม กลยุทธ์นี้ยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการสื่อสารเชิงระบบ (Systems Theory) ซึ่งมองการสื่อสารในบริบทของการเชื่อมโยงและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของระบบ การใช้ศูนย์ข้อมูลกลางและเครื่องมือนำเสนอข้อมูล (Dashboard) ที่รวบรวมและแสดงผลความคืบหน้าของโครงการอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ทุกภาคส่วนในระบบเทศบาล ภาคีเครือข่าย และประชาชน สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมและติดตามความคืบหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ การไหลเวียนของข้อมูลในระบบเช่นนี้ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น นอกจากนี้ กลยุทธ์ยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีเครือข่าย (Network Theory) และทฤษฎีการบริหารจัดการเครือข่าย (Network Management Theory) โดยการใช้เครื่องมือนำเสนอข้อมูล (Dashboard) เพื่อแสดงข้อมูลโครงการและความคืบหน้าอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ภาคีสามารถติดตามและตรวจสอบสถานะของโครงการได้อย่างใกล้ชิดและสะดวก การเผยแพร่ข้อมูลสร้างความโปร่งใสและช่วยให้ทุกฝ่ายสามารถให้ข้อเสนอแนะหรือปรับทิศทางการดำเนินงานได้ทันที การใช้ระบบการสื่อสารที่ต่อเนื่องผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น LINE กลุ่มเฉพาะภารกิจ หรือจดหมายข่าวดิจิทัล สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารจัดการเครือข่ายที่มุ่งเน้นการสร้างการเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพและการไหลเวียนของข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้น กลยุทธ์นี้ยังเป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการตัดสินใจร่วม (Participatory Decision-Making Communication Theory) ซึ่งเน้นกระบวนการที่ทุกภาคีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน การใช้ LINE กลุ่มเฉพาะภารกิจและการประชุมออนไลน์ช่วยให้ภาคีสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ทำให้การตัดสินใจมีความหลากหลาย และมีการรับฟังความคิดเห็นจากหลายฝ่าย นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ รัตนวิภา ที่เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการสื่อสารที่โปร่งใสและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (พัชรินทร์ รัตนวิภา, 2566)

2) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้ ไม่ได้เป็นเพียงการส่งข้อมูลแบบทางเดียว แต่เป็นการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยจากต่างประเทศของ Sutriadi, R. & Wulandari, A. ที่กล่าวถึงทฤษฎีการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เช่น แอปพลิเคชันมือถือและแพลตฟอร์มออนไลน์ ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้นและผู้คนสามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (Sutriadi, R. & Wulandari, A., 2014) 3) กลยุทธ์การสร้างสื่อเพื่อสร้าง

แรงจูงใจ มุ่งเน้นการใช้สื่อหลากหลายรูปแบบเพื่อกระตุ้นและรักษาแรงจูงใจของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเมือง สอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการจูงใจ (Motivational Communication Theory) ซึ่งเน้นการใช้สารเพื่อกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ 4) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม เทศบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากประชาชนในกระบวนการพัฒนาเมืองอย่างแท้จริง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ช่วยให้เทศบาลรับรู้ความต้องการที่แท้จริงและตอบสนองได้ตรงจุด สอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) ที่เน้นการให้อำนาจและบทบาทแก่ประชาชนในการตัดสินใจและดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรินทร์ รัตนวิภา ที่เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการสื่อสารที่โปร่งใสและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (พัทรินทร์ รัตนวิภา, 2566) รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเวศ สิทธิ และภัทรธิรา ผลงาม ในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาเมืองและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านระบบดิจิทัล เช่น การใช้แอปพลิเคชันมือถือ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่สะท้อนถึงการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารแบบสองทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับประชาชนและสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเมือง (ประเวศ สิทธิ และภัทรธิรา ผลงาม, 2566)

3. การพัฒนาแนวทางการสื่อสารของเทศบาลต่อภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 จากการศึกษา พบว่า 1) นโยบายการสื่อสารแบบเปิดกว้าง เป้าหมายร่วมชัดเจน โปร่งใส และเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นกลยุทธ์สำคัญที่เทศบาลสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างและบริหารภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของเมืองที่มีความหลากหลายทางสังคมและความซับซ้อนเชิงระบบ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน แนวทางการสื่อสารที่ “เปิดกว้าง” หมายถึง การสร้างพื้นที่ให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายสามารถแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถาม และมีบทบาทตั้งแต่การวางแผนจนถึงการปฏิบัติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณี ศรีสมุทร ที่พบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต และการสื่อสารวิสัยทัศน์เมืองนำอยู่ ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น สื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน และเวทีประชาคม ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมในการพัฒนาเมือง (มณี ศรีสมุทร, 2564) การกำหนด “เป้าหมายร่วมชัดเจน” ในการสื่อสารยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้ภาคีต่าง ๆ เห็นประโยชน์ร่วมและพร้อมเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งงานวิจัยของ เกศสุตา สิทธิสันติกุล และคณะ ในโครงการ Spark U เชียงใหม่ ชี้ให้เห็นว่า การมีเป้าหมายร่วมด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนและใช้การสื่อสารที่หลากหลายสามารถกระตุ้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เกศสุตา สิทธิสันติกุล และคณะ, 2562) ในด้านของ “ความโปร่งใส” เทศบาลสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์หรือระบบ Open Data เพื่อเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ งานวิจัยของ พัทรินทร์ รัตนวิภา พบว่า การใช้เทคโนโลยีควบคู่กับกลยุทธ์การสื่อสารที่เหมาะสมสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเข้าใจร่วมในวิสัยทัศน์ของเทศบาล (พัทรินทร์ รัตนวิภา, 2566) สุดท้าย การสื่อสารที่ “เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง” ต้องไม่เพียงแต่การรับฟังเชิงสัญลักษณ์ แต่ต้องมีการเปิดช่องทางให้ประชาชนมีบทบาทในการออกแบบและติดตามการดำเนินงานอย่างจริงจัง งานของ Berlo, D. K. ซึ่งเป็นแบบจำลองการสื่อสารที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ชี้ว่า ความสำเร็จของการสื่อสารขึ้นอยู่กับความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับสาร โดยเฉพาะเมื่อมีการสื่อสารสองทางผ่านช่องทางที่หลากหลายและเข้ารหัสสารอย่างเหมาะสม ก็จะสามารถกระตุ้น

การตอบสนองที่มีประสิทธิภาพได้ (Berlo, D. K., 1960) จากทั้งหมดนี้จึงกล่าวได้ว่า การที่เทศบาลพัฒนาและปรับใช้นโยบายการสื่อสารแบบเปิดกว้าง เป้าหมายร่วมชัดเจน โปร่งใส และมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จะช่วยส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายเกิดความผูกพัน มีความเป็นเจ้าของร่วม และสามารถร่วมกันขับเคลื่อนเมืองไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว 2) การพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้าง บริหาร และธำรงรักษาภาคีเครือข่ายอย่างยั่งยืนถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เทศบาลสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอย่างมีส่วนร่วม และสร้างพลังเครือข่ายได้อย่างเป็นระบบ งานวิจัยฉบับนี้เสนอให้เทศบาลบูรณาการ กลยุทธ์การสื่อสาร 4 ด้าน ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งการดำเนินการต้องมีความเชื่อมโยงกันทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติการ กลยุทธ์ด้าน การให้ข้อมูลข่าวสาร มุ่งเน้นความโปร่งใส ชัดเจน และการเข้าถึงของทุกกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อหลากหลาย เช่น อินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอ และแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับ ภัทรธีรา แพครบุรี ที่เน้นว่า “การสื่อสารที่โปร่งใสและการใช้เครื่องมือสื่อสารเชิงนวัตกรรม” ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเครือข่าย โดยเฉพาะในประเด็นการสร้างพลังสนับสนุนที่ยั่งยืนต่อการดำเนินนโยบาย กลยุทธ์ด้าน การให้ความรู้ เป็นการพัฒนาศักยภาพของภาคีให้สามารถร่วมคิดร่วมทำกับเทศบาลได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัล การอบรม การสัมมนา และการจัดทำช่องทางการเรียนรู้ร่วม (เช่น LINE Facebook ระบบ e-learning) ช่วยให้ภาคีสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ตลอดเวลา (ภัทรธีรา แพครบุรี, 2568) สอดคล้องกับแนวทางของ Sutriadi, R. & Wulandari, A. ที่เน้นความสำคัญของการใช้ e-participation ในการสร้างความรู้และการมีส่วนร่วมในชุมชนเมือง กลยุทธ์ด้าน การสร้างแรงจูงใจ เน้นการใช้สื่อที่มีอิทธิพลทางอารมณ์ เช่น storytelling หรือ motion graphic ผ่านแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยม เพื่อกระตุ้นความภาคภูมิใจและแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมเครือข่าย เทศบาลควรใช้โอกาสนี้ในการเสริมภาพลักษณ์ของภาคีว่าเป็น “ผู้เปลี่ยนแปลง” ที่มีบทบาทสำคัญต่อเมือง กลยุทธ์ด้าน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ต้องมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่เพียงแค่การรับฟัง แต่เปิดโอกาสให้ภาคีร่วมตัดสินใจ เช่น การจัดเวทีประชาคม การทำโครงการร่วมแบบ co-design หรือ co-creation ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและสร้างพลังเครือข่ายในระยะยาว (Sutriadi, R. & Wulandari, A., 2014) สอดคล้องกับ Bryson, J. M. et al. ที่เสนอว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงต้องเกิดจากความร่วมมือและการสร้างเป้าหมายร่วมกัน การบูรณาการทั้ง 4 กลยุทธ์นี้จึงต้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดประสานกันในทุกระยะของการบริหารภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีและระบบสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบท เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความเชื่อมโยงและความร่วมมืออย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเมืองที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระยะยาว (Bryson, J. M. et al., 2013)

องค์ความรู้ใหม่

4C โมเดล (Connect Communicate Collaborate Continue) เป็นแนวทางใหม่ที่มุ่งยกระดับการสื่อสารของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเมือง โดยเน้น 4 องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ Connect (เชื่อมโยง) สร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างและครอบคลุมทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และสื่อ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจ และการแลกเปลี่ยนอย่างมีประสิทธิภาพ Communicate (สื่อสาร) ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง โปร่งใส ทันเวลา และเหมาะสมแก่ทุกภาคีเครือข่าย ผ่านหลายช่องทาง เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ ความเข้าใจในเป้าหมาย และ



สร้างทิศทางการพัฒนาร่วมกัน Collaborate (ร่วมมือ) ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างเป็น รูปธรรม ทั้งในระดับ การทางและไม่เป็นทางการ เช่น การประชุม สัมมนา หรือกิจกรรมชุมชน เพื่อแบ่งปันทรัพยากรและบรรลุเป้าหมาย ร่วมกัน Continue (ต่อเนื่อง) รักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ระยะยาว ปรับปรุงกลยุทธ์สื่อสารอย่างสม่ำเสมอ และประเมินผลการทำงานเพื่อให้การพัฒนาเมืองมีความต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้น สรุปสาระสำคัญ การสื่อสาร ภาควิชาเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองตาม 4C โมเดล มุ่งสร้างความเข้าใจร่วม ความไว้วางใจ และความร่วมมืออย่างต่อเนื่องในทุกภาคส่วน โดยเน้นการเชื่อมโยงที่มีคุณภาพ การให้ข้อมูลที่ชัดเจน การทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด และการพัฒนาอย่างยั่งยืนผ่านการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 4C โมเดล ช่วยพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนโดย การสร้างโครงสร้างการสื่อสารที่เชื่อมโยงทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ สร้างความเข้าใจและเป้าหมายร่วมที่ชัดเจน ในทิศทางการพัฒนาเมือง ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการมี ส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีระบบประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์เพื่อให้การพัฒนาเมืองเกิดความ ต่อเนื่อง มั่นคง และยั่งยืนในระยะยาว



ภาพที่ 1 4C โมเดล ยกระดับการสื่อสารของภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อสรุปผลการวิจัย การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารระหว่างเทศบาลกับภาคีเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน โดยเทศบาลได้ดำเนินนโยบาย “นโยบายการสื่อสาร แบบเปิดกว้าง เป้าหมายร่วมชัดเจน โปร่งใส และเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง” ซึ่งแนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับ แนวคิดการสื่อสารแบบสองทางและทฤษฎีเครือข่าย ทั้งยังใช้กลยุทธ์การสื่อสารใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ การให้ข้อมูล ข่าวสาร การให้ความรู้ การสร้างสื่อเพื่อสร้างแรงจูงใจ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลและ แพลตฟอร์มออนไลน์ที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกระตุ้นให้ภาคี เครือข่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ระยะสั้น 1.1) เทศบาลควรเปิดพื้นที่การสื่อสารอย่างกว้างขวางทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อให้ภาคี เครือข่ายและประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว 1.2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีตั้งแต่

กระบวนการวางแผน ไปจนถึงการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ 1.3) จัดสรรงบประมาณเฉพาะกิจสำหรับการพัฒนาทักษะการสื่อสารของภาคี เช่น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และพัฒนาศักยภาพในช่องทางดิจิทัล และระยะยาว 1.4) เทศบาลควรกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ด้านการสื่อสารภาคีเครือข่ายที่ชัดเจน พร้อมบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาเทศบาลและแผนงบประมาณประจำปี 1.5) ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส สื่อสารแบบมีส่วนร่วม และยึดหลักธรรมาภิบาล และ 1.6) สร้างกลไกการสื่อสารภาคีแบบถาวร เช่น จัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานเครือข่ายพัฒนาเมือง” 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ระยะสั้น 2.1) นำกลยุทธ์การสื่อสาร 4 ด้าน (ข้อมูล ความรู้ การสร้างสื่อเพื่อสร้างแรงจูงใจ และการมีส่วนร่วม) ไปใช้จริงในโครงการต่าง ๆ เช่น ผ่าน Facebook Line OA หรือเวทีชุมชน 2.2) จัดกิจกรรมยกย่องหรือให้รางวัลแก่ภาคีที่มีบทบาทโดดเด่น เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจและความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วม 2.3) จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในระดับย่อย กลาง ใหญ่ เพื่อให้ทุกเสียงได้รับการสะท้อนกลับไปยังเทศบาลอย่างเป็นระบบ ระยะยาว 2.4) นำโมเดล 4C คือ Connect-Communicate-Collaborate-Continue มาปรับใช้เป็นกรอบแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายระยะยาว 2.5) จัดทำฐานข้อมูลออนไลน์ (Data Portal) สำหรับใช้บันทึกฐานข้อมูลภาคีเครือข่ายและเป็นฐานข้อมูลให้ภาคีใช้ติดตามความก้าวหน้าของโครงการและเสนอแนวทางพัฒนาได้ตลอดเวลา และ 2.6) สร้างระบบการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น แบบสอบถามออนไลน์ หรือ dashboard ติดตามแบบเรียลไทม์ และ 3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ระยะสั้น 3.1) ศึกษาเชิงลึกองค์ประกอบแต่ละด้านของโมเดล 4C โดยเฉพาะปัจจัยที่ส่งผลต่อการเชื่อมโยงและความต่อเนื่องของภาคี 3.2) พัฒนาเครื่องมือหรือดัชนีวัดประสิทธิภาพของการสื่อสาร เช่น ดัชนีความพึงพอใจของภาคีต่อการสื่อสารของเทศบาล ระยะยาว 3.3) ศึกษาเปรียบเทียบกรณีเทศบาลต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการสื่อสารและสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อสกัดเป็นตัวอย่างความสำเร็จ และ 3.4) ศึกษาผลกระทบของการมีส่วนร่วมของภาคีต่อความสำเร็จของการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนในเชิงระบบ

เอกสารอ้างอิง

- เกศสุตา สิทธิสันติกุล และคณะ. (2562). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองเชียงใหม่อย่างมีส่วนร่วม: โครงการ Spark U เชียงใหม่ ปฏิบัติการเปลี่ยนเมือง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 11(2), 290-301.
- ชนิษฐา จิตแสง. (2563). การสื่อสารระหว่างบุคคลจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยพันธุ์ ยิ้มอ่อน และวรรณลดา กันต์โหม. (2565). การพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 12(3), 142-154.
- ประเวช สิทธิ และภัทรธิดา ผลงาม. (2566). การออกแบบและพัฒนาเมืองอัจฉริยะบนฐานแนวคิดเทคโนโลยีสารสนเทศ. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, 10(10), 262-272.
- พัชรินทร์ รัตนวิภา. (2566). การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน. วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลพระนคร, 3(2), 35-52.

- ภัทรธีรา แพครบุรี. (2568). กระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างคความนิยมทางการเมือง. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 8(6), 143-155.
- มณี ศรีสมุทร. (2564). การสื่อสารวิสัยทัศน์และนโยบายการพัฒนาเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา. Journal of Roi Kaensarn Academi, 9(10), 229-241.
- วิทยธร ท่อแก้ว. (2567). การพัฒนานักสื่อสารชุมชนด้านรูปแบบการสื่อสารองค์กร. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อนุศักดิ์ คงมัลย์ และคณะ. (2566). การสื่อสารของเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 6(4), 1-18.
- Berlo, D. K. (1960). The Process of Communication: An Introduction to Theory and Practice. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Bryson, J. M. et al. (2013). Designing public participation processes. Public Administration Review, 73(1), 23-34.
- Grunig, J. E. & Hunt, T. (1984). Managing Public Relations. New York: Holt.
- Sutriadi, R. & Wulandari, A. (2014). Towards a Communicative City: Enhancing Urban Planning Coordination by the Support of Information and Communication Technology. Case Study Bandung Metropolitan Area, Indonesia. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 135(2014), 76-81.
- United Nations. (2015). The Millenium Development Goal Report 2015. New York: United Nations.